

Saadant paa samme Maade finde Sted. Med Hensyn til det næste Affnit skal jeg kun gjøre den foreløbige Bemærkning, som saavidt angaar Skoleinspektorerne, at naar man mener, at det slet ingen Betydning har, at Biskoppernes Tilsyn hører op, tager man feil. Det er ikke alene ved Bispetatser, men ogsaa i mange andre Tilfælde, at Biskopperne have haft væsentlig Indflydelse paa Skoleundervisningen. Det er ganske vist, at deres øvrige Embede ikke lader dem saa megen Tid dertil, som ønskeligt var, og at meget herov paa om Biskopperne efter deres tidligere Udvikling have haft Leilighed til særlig at beskæftige sig med dette Forhold, men Sagen maa ingenlunde opfattes saaledes, som om det ikke er en betydelig Del af deres Virksomhed, der falder bort derved, at ikke alle Sager føres frem for Biskopperne som dem, der føre Overtilsynet; Bispetatserne ere forholdsvis det Mindste. Hvad Skoleinspektorerne selv angaar, da tror jeg ikke, at det kan hjælpe at gaa dybere ind paa dette Spørgsmaal. Man har havt en Overstoledirektor, ja man har havt to saadanne, og det var to Mænd som vare videnskabelig dannede, og som — den ene i alt Fald gif med Brillen, det ærede Medlem talte jo om at se med kjøbenhavnske Brillen, og om den Anden end ikke brugte Brillen, gjorde han det dog ogsaa — fage meget godt efter. Jeg tror, at man maa indrømme, at disse to Mænd som vare uddannede ved Universitetet og vare gaaede Embedsveien, vare fuldstændig i Stand til paa en aldeles fyldestgjørende Maade at røgte dette Hverv. Men saa negtede man Bevillingen dertil, og denne Plads hørte da op. Nu kommer her det Spørgsmaal, om man skal indføre et Institut med et større Antal Mænd. Komme vi videre i Sagen, vil der blive rundelig Leilighed til at tale om dette, saa at jeg ikke nu skal opholde mig længe derved. Ganske vist indrømmer jeg, at en Overstoledirektor vil kunne udrette en Del, at hvad der her er Spørgsmaal om, men lige saa vist maa jeg paasta, at skal man i det Hele taget naa, hvad der er tilfattet ved Lovforslaget, er det af stor Betydning, at Tallet bliver saa rundeligt, som her er foreslaaet. Det er ikke Meningen, at de skulle føre en vidtløftig Administration. Naar jeg som det ogsaa fremgaar af Motiverne, skjøndt tvivlede er kommen til det bedste Resultat at fastholde Skoledirektionerne, hvori ikke alene Provsten er tilstede, men ogsaa Amtmanden og et tredje valgt Medlem, saa er det, fordi der her er en stor Mængde Ting, som høre til det mere jevnlige Tilsyn og til de Afgjørelser, der forudsætte et jevnligt Tilsyn, og som ville medføre et langt større Besvær, naar man ikke har dette. Det er klart, at naar man har 70 Institutioner tilstede, en Gang pvede i denne Retning, og virksomme, saa er dette et Hjælpeniddel, som man ikke gjerne skal skyde bort i Særdeleshed naar

man ønsker, at de nu indtrædende Inspektorer mindre skulle komme til at trykkes og bebyrdes af de forskjelligartede Besværligheder og Konflikter, som ellers kunne komme frem, for at de mere frit og ubildet kunne virke for deres egentlige Hovedopgave, nemlig at fremfælde og styrke Livet og Bevægelsen i Undervisningen, baade ved Forhandling med Kommunerne og med Lærerne, ved Forhandling med Amtsskoleinspektorerne og ved deres Forhandling indbyrdes og med Ministeriet. Jeg tror, at der derigjennem vil kunne optaas noget helt Andet, men selvsjælgelig maa man se paa Skoleinspektorerne med andre Øine end det ærede Medlem for Thisted Amts 4de Valgkreds gjorde, hvis man skal tro derpaa, vil man ikke gaa ind paa at betragte Forholdet paa denne Maade, og vil man ikke gaa ind paa at gjøre et Forsøg med Skoleinspektorer, saa gaar man naturligvis ikke ind paa den foreslaaede Ordning i den Henseende. — Hvad det sidste Affnit af Loven angaar om Ansættelsen af Skolelærere, da hørte jeg ikke, hvad jeg maatte skulde have hørt, at jeg med Hensyn dertil skulde have forladt min tidligere Anskuelse. Dette har jeg ikke gjort. Min Anskuelse er og var, at det var en mindre heldig Bestemmelse, som blev indført i Loven af 8de Marts 1856. Jeg var den Gang Kultusminister og holdt paa en anden Afgjørelse, men troede at maatte gaa ind paa den i denne Lov, indholdte, og det fordi det forekom mig, at man maatte sige, at det var saa betydelige Offre, der i Øvrigt gjordes fra Kommunerne Side, at man ganske kunde modsætte sig den paagældende Bestemmelse, om jeg end ansaa den for noget betænkkelig. Jeg har derfor trods overordentlig mange Opfordringer — og man har kunnet læse nogle af dem — ikke fundet det rigtig at foreslaa nogen Forandring i denne Henseende, men jeg tror ikke, at der vil kunne indvindes noget Væsentligt imod, at man ved de foreslaaede Bestemmelser søger at modvirke een Fare, den nemlig, at mange dygtige, retsindige og paalidelige Lærere trykkes og faaar Mangel paa Frihed ved Tanken, om ikke at kunne komme under bedre Forhold, et Gaab, som dog Enhver maa have i sin Gjærning. Det er i forekommet mig, at de Bestemmelser, der findes i dette Affnit, og som i Øvrigt ikke gaa ud paa at betage Myndighederne den Afgjørelse, som disse hidtil have havt, ville kunne virke heldigt i den antydede Retning. — Om selve Understøttelserne fra Statens Side ved jeg ikke, at der har været talt noget, i alt Fald vil jeg senere kunne komme ind derpaa, hvis det er nødvendigt. Jeg skal ikke opholde Sagen længere, men jeg vil antage, at der vil blive Leilighed for mig til endnu en Gang at tage Ordet, og i alt Fald vil jeg inden jeg tager Afsted med Lovforslaget,